

Współpraca Polski z Europejską Agencją Kosmiczną trwa już od wielu lat. Pierwsze porozumienie, zawarte w 1994 r., wygasło w roku 1999. Dopiero 24 stycznia br. doszło do podpisania następnego, obejmującego okres kolejnych 5 lat.

Podpisane porozumienie między rządem RP a Europejską

Kolejny

ADAM LINSENBARTH

O zadaniach istniejącej od 1973 r. Europejskiej Agencji Kosmicznej (European Space Agency – ESA), jej strukturze prawnej i organizacyjnej, informowaliśmy czytelników **GEODETY** w marcu 2001 r. [„Na drodze do ESA”, A. Linsenbarth – red.]. Obecnie Agencja zrzesza 15 krajów – wszystkie państwa Unii Europejskiej z wyjątkiem Grecji i Luksemburga, a ponadto Norwegię i Szwajcarię. Równocześnie od wielu lat ESA prowadzi politykę włączania również innych państw do realizacji programów badawczych. Wypracowano kilka form takiej współpracy, stanowiących kolejne kroki do pełnego członkostwa. Pierwszym etapem jest podpisanie ramowego porozumienia o współpracy, drugim – udział w pracach ESA w charakterze członka stowarzyszonego, i wreszcie ostatnim – pełne członkostwo. Bywają jednak wyjątki od tej reguły. Przykładem może być Portugalia, która bezpośrednio po etapie porozumienia ramowego wystąpiła z wnioskiem o pełne członkostwo i uzyskała je w roku 2000. Innym przykładem jest Kanada, która – będąc krajem pozaeuropejskim – współpracuje z Agencją na zasadach członka stowarzyszonego.

ESA szczególną uwagę skupia na państwach Europy Środkowej, z którymi nieformalną współpracę nawiązała już w latach osiemdziesiątych, a porozumienia zawarła nieco później: z Węgrami w roku 1991 (przedłużone w 1996 r.), z Rumunią w roku 1994 (wznowione w 1999 r.) oraz z Republiką Czeską w roku 1996. Warto dodać, że w wielu państwach współpracujących z ESA istnieją narodowe agencje kosmiczne. Przykładem może być Węgierska Agencja Kosmiczna i wspomagająca jej działanie Krajowa Rada ds. Przestrzeni Kosmicznej. W celu wypracowania nowych form współpracy w październiku 1999 r. w Budapeszcie zorganizowano seminarium pod hasłem

FOT. ANNA WARDZIAK

Uroczyste podpisanie porozumienia

24 stycznia podpisane zostało porozumienie między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Europejską Agencją Kosmiczną dotyczące współpracy w dziedzinie badania i użytkowania przestrzeni kosmicznej do celów pokojowych. Ceremonia miała miejsce w Urzędzie Rady Ministrów. Z upoważnienia rządu RP dokument podpisał minister nauki, przewodniczący Komitetu Badań Naukowych prof. Michał Kleiber, a z upoważnienia Europejskiej Agencji Kosmicznej – dyrektor generalny Antonio Rodota (na zdjęciach). W uroczystości, obok wicepremiera, ministra infrastruktury Marka Pola, uczestniczyli licznie polscy naukowcy. Po ceremonii odbyła się konferencja prasowa, podczas

której przedstawiciele obu stron odpowiadali na pytania dziennikarzy dotyczące głównie praktycznych korzyści wynikających z umowy.

Po południu, na zaproszenie wiceprezesa Polskiej Akademii Nauk prof. Jerzego Kołodziejczaka, do Pałacu Staszica przybyli przedstawiciele ESA oraz reprezentanci polskiego świata nauki. Paul Wenzel z Europejskiej Agencji Kosmicznej dokonał tam prezentacji najnowszych programów badawczych. Z kolei Polacy (prof. Andrzej Jurewicz z CBK, prof. Adam Linsenbarth z IGIK, prof. Marek Banaszkiewicz z CBK oraz prof. Marek Demiański z Instytutu Fizyki Teoretycznej Uniwersytetu Warszawskiego) przedstawili wyniki naszej dotychczasowej współpracy z ESA.

AW

o współpracy Agencją Kosmiczną

krok

Przygotowanie obecnego porozumienia trwało kilka lat i wymagało wielu dwustronnych uzgodnień. Zgodnie z obowiązującym w Polsce porządkiem prawnym porozumienie podlega ratyfikacji i wejdzie w życie dopiero w dniu pisemnego powiadomienia Agencji przez rząd RP o ratyfikacji. Podpisane porozumienie pozostanie w mocy przez okres pięciu lat i może być przedłużone lub zmienione na podstawie wzajemnej pisemnej zgody stron. Przygotowaniem prac legislacyjnych ze strony polskiej kierował Komitet Badań Naukowych w ścisłej współpracy (w zakresie spraw merytorycznych) z Centrum Badań Kosmicznych PAN.

FOT. ANNA WARDZIAK

„Towards a New Partnership” (W kierunku nowego partnerstwa). W spotkaniu – poza przedstawicielami ESA – uczestniczyli reprezentanci Czech, Węgier, Rumunii i Polski. Przedstawiono tam nowe propozycje Agencji dotyczące głównie rozszerzenia form współpracy w oparciu o zmienioną formułę ramowego porozumienia, które to formy zostały zatwierdzone na posiedzeniu Rady ESA 23 czerwca 1999 r.

Współpraca Polski z ESA trwa już od wielu lat. Prowadzi ją zarówno Centrum Badań Kosmicznych PAN, jak i Instytut Geodezji i Kartografii. Wyraża się ona udziałem tych instytucji w programach ESA. Pierwsze porozumienie o współpracy zostało podpisane 28 stycznia 1994 roku i obejmowało okres 5 lat, czyli do roku 1999.

Celem porozumienia jest umacnianie i rozszerzanie obopólnie korzystnej współpracy w dziedzinie badania i użytkowania przestrzeni kosmicznej dla celów pokojowych. Współpraca może obejmować udział strony polskiej w realizacji programów Europejskiej Agencji Kosmicznej. Jako potencjalne dziedziny współpracy porozumienie wymienia:

- nauki dotyczące badań kosmosu, a w szczególności astronomię i astrofizykę z użyciem urządzeń kosmicznych, badanie Układu Słonecznego i fizykę związków Słońce–Ziemia;
- badania związane z obserwacjami Ziemi i ich zastosowania, głównie obserwację zjawisk dotyczących środowiska, meteorologii, aeronomii, geodezji i monitorowanie poważnych zagrożeń;

■ telekomunikację, a w szczególności doświadczenia i będące w fazie przedoperacyjnej satelitarne systemy telekomunikacyjne oraz nawigację satelitarną;

■ badania w warunkach mikrogravitacji, a przede wszystkim biologię i medycynę kosmiczną oraz wytwarzanie materiałów;

■ naziemne i satelitarne urządzenia techniczne oraz ich wykorzystanie.

Formy współpracy obejmują wymianę naukowców i inżynierów, organizowanie kursów szkoleniowych w różnych dziedzinach oraz wymianę danych i dostęp do specjalistycznych informacji. Bardzo istotny punkt tego porozumienia mówi o wspieraniu kontaktów między firmami przemysłowymi państw członkowskich Agencji i Rzeczypospolitej Polskiej oraz ułatwianie wymiany ekspertów zajmujących się aspektami technicznymi i zarządzaniem projektami przemysłowymi. Ważny jest też punkt mówiący o udzielaniu pomocy rządowi Rzeczypospolitej Polskiej w przygotowaniu wniosków do europejskich instytucji finansowych w związku z projektami technologicznymi wykonywanymi w ramach programów współpracy lub realizowanych z udziałem firm państw członkowskich Agencji.

Umawiające się strony będą również organizować i przyznawać stypendia umożliwiające korzystanie ze szkoleń w instytucjach proponowanych przez stronę przyznającą stypendium, a ponadto organizować wspólne sympozja i konferencje, wspierać wymianę specjalistów uczestniczących w programach badawczych, popierać podejmowanie wspólnych przedsięwzięć związanych z eksperymentami oraz wykorzystaniem produktów i usług rozwijanych w ramach programów Agencji, a także wspierać działalność edukacyjną w naukach i technologiach kosmicznych. Jak widać, zakres współpracy i jej form jest ogromny, a – co więcej – porozumienie umożliwia jego rozszerzenie w przyszłości.

Do koordynacji współpracy między ESA a Polską rząd RP wskaże właściwy organ. Wraz z wyznaczonym przez Agencję punktem kontaktowym stanowić one będą normalną drogę przekazywania przez strony propozycji dotyczących współpracy. Do szczegółowej oceny tych propozycji oraz w celu przedstawienia stronom zaleceń mogą być powoływane wspólne grupy robocze. W obradach tych grup mogą uczestniczyć także (w charakterze obserwatorów) przedstawiciele użytkowników lub firm przemysłowych. Zgodnie z podpisanym porozumieniem Europejska Agencja Kosmiczna posiada w Rzeczypospolitej Polskiej osobowość prawną. ■